

Проф. др Радован В. РАДОВАНОВИЋ, д-р техн. наук.
Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд

Лазар Д. МИЛАДИНОВИЋ¹, специјалиста криминалисте
„Securitas services” д.о.о. Београд

ДООИ: 10.5937/bezbednost2502091R

УДК: 351.74(088.2):[351.75:658.114(497.11)]

Прегледни научни рад

Примљен: 20. 1. 2023. године

Ревизија: 20. 5. 2024. године

Датум прихватања: 4. 7. 2025. године

Динамика, резултати и изазови у процесу лиценцирања службеника обезбеђења у Србији

Апстракт: Савремено доба доноси свакодневне промене у безбедном окружењу и нове безбедносне ризике по ишмићене вредности, због чега се јавља потреба за ангажовањем свих безбедносних субјеката и ресурса којима они располажу, како би се ефикасно успоставили новим облицима криминала.

Сектор приватне безбедности је с развојем друштва доживео експанзију великих размера, а њај развој је директно повезан са безбедносним захтевом клијената да се на ефикасан начин одговори на све бројније изазове у сузбијању и контроли криминалитета и угрожавања безбедности лица, имовине и пословања. Како би се адекватно реаговало на безбедносне ризике, а службеници обезбеђења припремили за правовремено препознавање наведених ризика и правилно реаговање на њих, Закон о приватном обезбеђењу дефинисао је лиценцирање како правних, тако и физичких лица.

Предмет и циљ овог истраживања јесте указивање на значај лиценцирања у области приватне безбедности, са криминолошким освртом који почива на временској диспаци од почетка примене наведених законских одредби и искуству из праксе. Такође, аутори су

¹ miladinovic.laza@gmail.com

желели да на основу својих искуствених закључака укажу на неке од проблема и недостатака који се јављају у пракси, а везани су за сам процес лиценцирања.

Кључне речи: безбедност, приватно обезбеђење, лиценцирање.

Увод

Савремено друштво се одликује високим степеном развоја у свим сферама живота и рада, али је тај развој неминовно праћен и повећањем деструктивног понашања појединаца и криминалних група које својим деловањем перманентно угрожавају безбедност лица, имовине и пословања. Безбедносни ризици се вишеструко увећавају с појавом и развојем нових облика криминала који су праћени већим степеном насиља, што се изазива смањени осећај сигурности код становништва. Такође, услед стварања нових могућности комуникације и кретања људи, информација и робе, дошло је до глобализације друштва, тако да су и безбедносни ризици постали глобални проблем, који је праћен појавом и све већим развојем тероризма, политичког и верског екстремизма, организованог криминала, разбојништва и сл. Све наведено указује да у систему безбедности централно место више не заузимају само полиција и државне безбедносне службе, већ се део обавеза, одговорности и овлашћења пребацује на сектор приватне безбедности (Миладиновић, 2022).

Пружање услуга приватне безбедности подразумева превентивне активности којима се отклањају или смањују безбедносни ризици поштићене вредности, применом физичко-техничке заштите лица и имовине. Сектор приватне безбедности представља подсистем целокупног система безбедности у једној држави и као такав обухвата више области, као што су физичко обезбеђење, техничко обезбеђење, противпожарна и противдиверзиона заштита, безбедност и здравље на раду и друго (Никач et al., 2013: 28; Ђурђевић, 2019: 359–394). Како би се адекватно одговорило на све наведене безбедносне ризике неопходна је неселективна приме-

на законске регулативе и легислативе из области безбедносне заштите, а пружање наведених безбедносних услуга мора се вршити на основу одредби Закона о приватном обезбеђењу (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 104/2013, 42/2015 и 87/2018)². Овај закон је неспорно најзначајнији правни извор којим су регулисана бројна важна питања у области приватне безбедности, као што су: послови и услуге које пружају субјекти приватне безбедности, начин њиховог вршења, овлашћења, контрола и надзор (Никач, Лештанин, 2023: 50–66). Како је овај закон донет 2013. године, а његова примена у пуном обиму почела 2017. године, прошло је довољно времена за критички осврт на процес лиценцирања службеника обезбеђења.

Општи и посебни услови за стицање лиценци за правна лица и предузетнике

Под лиценцирањем у области приватног обезбеђења подразумевамо стицање одређених знања и вештина, као и испуњеност законом дефинисаних услова за вршење послова приватног обезбеђења, на основу којих се правном или физичком лицу издаје решење о добијању лиценце.

За вршење послова приватног обезбеђења правном лицу или предузетнику, МУПРС може издати следеће врсте лиценци:

- лиценца за процену ризика у заштити лица, имовине и пословања;
- лиценца за вршење послова физичко-техничке заштите;
- лиценца за вршење послова физичко-техничке заштите без оружја;
- лиценца за вршење послова физичко-техничке заштите са оружјем;
- лиценца за вршење послова обезбеђења транспорта и преноса новца и вредносних пошилики;

² Закон о приватном обезбеђењу – ЗПО (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 104/2013, 42/2015 и 87/2018).

- лиценца за вршење послова планирања система техничке заштите;
- лиценца за вршење послова пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите;
- лиценца за вршење послова монтаже, пуштања у рад и одржавања система техничке заштите и обуке корисника;
- лиценца за вршење послова самозаштитне делатности;
- лиценца за вршење послова обезбеђења транспорта и преноса новца и вредносних пошиљки у обављању самозаштитне делатности (ЗПО, члан 9).

Општи услови за добијање наведених врста лиценци за вршење послова приватног обезбеђења за правна лица и предузетнике јесу следећи:

- да су уписани у регистар привредних субјеката у Републици Србији, са шифром делатности приватног обезбеђења и услуге система обезбеђења;
- да имају акт о систематизацији радних места, са описом послова и овлашћењима запослених за свако радно место;
- да имају акт који ближе прописује изглед униформе коју носе службеници обезбеђења и изглед знака;
- да имају одговорно лице које поседује лиценцу за вршење послова приватног обезбеђења, која се издаје физичком лицу;
- да поседују пословни простор;
- да поседују посебан простор за смештај оружја и муниције, у складу са прописима о условима за смештај и чување оружја и заштиту од пожара, ако послове приватног обезбеђења обавља са оружјем;
- да имају сопствени или уговорени Контролни центар ако пружају услуге физичко – техничке заштите или обезбеђења транспорта и преноса новца и вредносних пошиљки (ЗПО, члан 10).

Поред наведених општих услова, које морају да испуне сва правна лица и предузетници који аплицирају за добијање лиценце за вршење послова приватног обезбеђења, у ЗПО су дефинисани и посебни услови за сваку од врста лиценци:

- **лиценца за процену ризика у заштити лица, имовине и пословања:** да имају једног запосленог службеника обезбеђења са лиценцом за процену ризика у заштити лица, имовине и пословања;
- **лиценца за вршење послова физичко-техничке заштите без оружја и лиценца за вршење послова физичко-техничке заштите са оружјем:** да имају најмање десет запослених службеника обезбеђења са лиценцом за вршење основних послова службеника обезбеђења без оружја или лиценцом за вршење специјалистичких послова службеника обезбеђења са оружјем;
- **лиценца за вршење послова обезбеђења, транспорта и преноса новца и вредносних поштом:** да имају најмање десет запослених службеника обезбеђења са лиценцом за вршење специјалистичких послова службеника обезбеђења са оружјем и да поседују техничка средства за транспорт и пренос новца и вредносних поштом;
- **лиценцу за вршење послова планирања система техничке заштите:** да имају једног запосленог са средњим образовањем техничке струке, са лиценцом за вршење послова планирања система техничке заштите;
- **лиценца за вршење послова пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите:** да имају једног запосленог са вишим образовањем стеченим по прописима који су важили до дана ступања на снагу Закона о високом образовању (Службени гласник РС, бр. 76/05) или високим образовањем на студијама првог степена у пољу техничко-технолошких наука, са лиценцом за вршење послова пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите;
- **лиценца за вршење послова монтаже, пуштања у рад и одржавања система техничке заштите и обуке корисника:** да имају једног запосленог са средњим образовањем техничке струке и лиценцом за вршење послова монтаже, пуштања у рад, одржавања система техничке заштите и обуке корисника (ЗПО, члан 10).

Услови за стицање лиценце физичких лица и врсте лиценци

Законом о приватном обезбеђењу дефинисане су лиценце које МУПРС може издати физичком лицу за вршење послова приватног обезбеђења. То су:

- лиценца за процену ризика у заштити лица, имовине и пословања;
- лиценца за вршење послова физичко-техничке заштите (са оружјем и без њега);
- лиценца за вршење послова техничке заштите, унутар које постоје три лиценце:
 - ☐ лиценца за вршење послова планирања система техничке заштите,
 - ☐ лиценца за вршење послова пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите,
 - ☐ лиценца за вршење послова монтаже, пуштања у рад, одржавања система техничке заштите и обуке корисника.
- такође, за вршење послова редарске службе физичком лицу МУПРС издаје лиценцу за вршење послова редарске службе (ЗПО, члан 11).

Послове службеника обезбеђења може вршити само физичко лице које има лиценцу и испуњава опште услове за добијање лиценце: 1) да је држављанин Србије, 2) да је пунолетно, 3) да има завршену најмање средњу стручну спрему, 4) да је прошло одговарајућу безбедносну проверу, 5) да је психофизички способно за вршење послова службеника обезбеђења, што доказује извештајем о извршеном лекарском прегледу који је издат од стране надлежне здравствене установе, 6) да је обучено за руковање ватреним оружјем, 7) да је завршило одговарајућу обуку и 8) да има положен стручни испит (ЗПО, члан 12).

Обуку могу похађати само лица која испуњавају наведене услове, а могу је спроводити МУПРС, правна лица, предузетници и

установе које поседују овлашћење за вршење наведене обуке. Овлашћење издаје МУПРС у складу са одредбама Правилника о ближим условима за издавање овлашћења за спровођење обуке за вршење послова приватног обезбеђења и редарске службе (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 15/2019), и то правним лицима, предузетницима и установама које поседују кадровске и материјално-техничке ресурсе за обављање стручне обуке.

Изузетак у погледу похађања стручне обуке представљају лица која имају одговарајућу стручну спрему и најмање три године радног искуства на пословима полицијског службеника, безбедносно-обавештајним пословима или пословима извршења кривичних и прекршајних санкција, професионални припадници Војске Србије, као и лица са завршеном средњом или високом школском спремом из области безбедности. Тим лицима се издаје лиценца уколико испуњавају опште услове за издавање лиценце физичком лицу, након полагања стручног испита.

Ближе одредбе о програмима по којима се врши стручна обука службеника обезбеђења дефинисане су чланом 2 Правилника о програму и начину обављања стручне обуке за вршење послова приватног обезбеђења и редарске службе. Постоје:

- програм обуке за вршење послова процене ризика у заштити лица, имовине и пословања,
- програм обуке за вршење послова физичко-техничке заштите,
- програм обуке за вршење послова редарске службе,
- програм обуке за вршење послова планирања, пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите,
- програм обуке за вршење послова монтаже, пуштања у рад и одржавања система техничке заштите.

Програми се састоје од више тематских целина које се обрађују кроз предвиђен фонд часова обуке, на којима полазници стичу специфична знања и вештине које су неопходне за обављање послова приватног обезбеђења. Током реализације тематских об-

ласти предавачи полазницима преносе своја знања и искуства у вези са наведеним тематским целинама. Стручна обука спроводи се путем предавања, вежби, радионица и других облика учења. Састоји се из теоријског и практичног дела, уз консултативно инструктивни рад и примену адекватних метода, и одвија се у терминима које утврђују извођачи обуке.

Након завршене обуке и утврђивања да је полазник био присутан на свим часовима, полаже се контролни тест у трајању од шездесет минута. Контролни тест се састоји од 25 питања која су везана за тематске целине из програма стручне обуке, а да би га успешно положио, полазник треба да одговори тачно на најмање 18 питања. Уколико полазник не положи контролни тест, организатор обуке је дужан да омогући поновно полагање у року од најмање седам дана од дана претходног контролног теста. Ако не положи контролни тест ни из другог пута, полазник се упућује на поновну обуку.

Полагање стручног испита за вршење послова обезбеђења дефинисано је Правилником о стручном испиту за вршење послова приватног обезбеђења и редарске службе (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 74/2019).

Физичка лица која желе да стекну неку од лиценци за вршење послова приватног обезбеђења, након успешно завршене стручне обуке полажу стручни испит пред комисијом МУП-а. Комисију за полагање стручног испита образује министар путем решења, којим се и уређује њен рад и именују председник, заменик председника, секретар и чланови.

Уколико кандидат успешно одговори на постављена питања, сматра се да је положио стручни испит и након тога му се издаје уверење о положеном стручном испиту за вршење послова приватног обезбеђења. Након добијања тог уверења, физичко лице подноси захтев за издавање лиценце у складу са одредбама Закона о приватном обезбеђењу.

Динамика, резултати и анализа процеса лиценцирања службеника обезбеђења у Србији

Према објављеном списку центара за обуку на званичној интернет страници³, на територији Србије тренутно постоји 61 правно лице односно предузетник са овлашћењем за вршење послова стручне обуке службеника обезбеђења. Од тог броја, 17 центара се налази на територији Београда, три у Бору, један у Ваљеву, један у Врању, један у Зајечару, два у Зрењанину, три у Јагодини, један у Кикинди, три у Крагујевцу, један у Краљеву, један у Крушевцу, два у Лесковцу, шест у Нишу, четири у Новом Саду, два у Панчеву, један и Пироту, један у Пожаревцу, два у Смедереву, два у Сомбору, један у Сремској Митровици, два у Суботици, један у Ужицу, два у Чачку и један у Шапцу.

Међу највеће проблеме који се јављају у сектору приватног обезбеђења спада и чињеница да након завршене стручне обуке и добијања лиценце службеници обезбеђења немају континуирану обуку и стручно усавршавање, што за последицу има пад квалитета пружене услуге, прекорачење дозвољених овлашћења и грешке у раду које могу имати озбиљне последице поштићене вредности. Долази чак и до последица које могу бити предмет дисциплинског, прекршајног и кривичног санкционисања. Наиме, највећи број службеника обезбеђења са дужим радним стажом реализовао је процес лиценцирања од краја 2016. до почетка 2017. године, у периоду припреме компанија за приватно обезбеђење за пуну примену ЗПО, која је почела 2017. године. Након тога почиње благи пад броја лиценцираних физичких лица. Као потврду наведених чињеница узели смо податке из Полицијске управе у Нишу (Стојковић, 2021), где је по годинама издат следећи број лиценци за вршење послова приватног обезбеђења: 2016. године – 384 лиценци, 2017. године – 1066 лиценци, 2018. године – 321 лиценца, 2019. године – 185 лиценци и 2020. године – 173. Ова чињеница показује да велики проценат

³ <http://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/1333112f-882a-4edb-853f-61679fae0ec1/2023-11-09-centri+za+obuku.pdf?MOD=AJPERES&CVID=oKP6kBM>, доступан 18.5.2024.

службеника обезбеђења поседује лиценцу дуже од пет година, тј. да су већ реализовали и процес њеног обнављања. У наведеном периоду је дошло до измене и допуне ЗПО (2018. године) и донето је неколико подзаконских аката из ове области. Пошто ЗПО не дефинише обавезу реобуке, тј. континуираног процеса оспособљавања и стицања нових знања службеника обезбеђења, то јасно указује да запослени који су добили лиценце у периоду од 2016. до 2018. године нису били у обавези да буду упознати са наведеним изменама и допунама и новим законским и подзаконским актима, осим уколико се компаније самоиницијативно нису потрудиле да их додатно упознају са њима. У пракси је уочено да је додатну обуку и реобуку службеника обезбеђења обавио веома мали број компанија, и то су велике компаније које су се позиционирале као лидери на тржишту Србије. Остале, пре свега мале компаније, имају одређене пропусте у самом пословању и неретко пружају услуге приватног обезбеђења са непотпуном применом законски дефинисаних обавеза, тј. без континуиране обуке и реобуке службеника обезбеђења. То указује на потребу за дефинисањем обавезе компанија да перманентно врше обуку и реобуку службеника обезбеђења и упознају те службенике са свим новонасталим променама закона и стандарда из области приватног обезбеђења. Само се тако може побољшати квалитет услуга, што би допринело и подизању општег угледа компанија за приватно обезбеђење и нивоа поштовања саме делатности.

Уочено је да приликом вршења обуке постоје и недоследности у виду скраћења њеног трајања, као и толерисања недоласка на њу (Станковић, 2019: 176–195), што је противно одредбама ЗПО, који предвиђа стопостотно присуство кандидата на стручној обуци. Ове недоследности се обично јављају услед тежње правних лица која врше обуку и припрему за лиценцирање да остваре већи евидентирани обим посла, као и услед недостатка перманентне контроле рада ових центара од стране припадника МУП-а. Наиме, услед недостатка кадра, као и великог броја обавеза које имају припадници МУП-а, без обзира на велики труд и напоре које наведена лица показују, недостаје чешћа и ригорознија контрола рада субјекта приватног

обезбеђења, и то преко своје надлежне организационе јединице (Лабовић, Браковић, 2020: 69–81). Такође, проблем некад представља стручност полицијских службеника који врше надзор, јер послови које они углавном обављају често немају скоро никаквих додирних тачака са пословима приватног обезбеђења (Стајић, Мандић, 2014: 131–150).

У домену лекарских прегледа запослених, поготово за вршење специјалистичких послова приватног обезбеђења са оружјем, свака импровизација, односно скраћење, без адекватне анализе психофизичког стања кандидата, може имати вишеструке последице. У вези с тим, проблем се јавио након усвајања измене и допуне ЗПО 2018. године, када је укинута обавеза службеника обезбеђења да периодичне лекарске прегледе обављају једном годишње. По наведеним изменама и допунама ЗПО службеници обезбеђења су дужни да обављају периодичне лекарске прегледе само у процесу обнављања лиценце, тј. на сваких пет година. Период од пет година је с аспекта појаве промена у здравственом и психофизичком смислу код службеника обезбеђења, с обзиром на све специфичности послова које обављају, веома дуг и током њега могу настати здравствене промене које могу да утичу на радну способност. Ова чињеница још више повећава ризик од појаве грешака у раду, које могу да имају и катастрофалне последице, поготово при руковању ватреним оружјем. Наиме, због временски неадекватног праћења здравственог, пре свега психичког стања службеника обезбеђења, постоји опасност од покушаја или извршења убиства ватреним оружјем и покушаја или извршења суицида код емотивно нестабилних особа.

У последње време све је више школских и предшколских установа ангажовало компаније за приватно обезбеђење ради заштите штићених вредности у њиховим објектима. Услуге приватног обезбеђења у овим објектима огледају се у пружању физичке заштите, и то ангажовањем службеника обезбеђења и њиховим присуством. Такође, све више се користе и технички системи заштите, и то у виду инсталирања система видео-обезбеђења, контроле при-

ступа и алармних система. И на крају, најчешћи вид ангажовања компаније за приватно обезбеђење јесте пружање услуга редарске службе приликом организовања школских спортских приредби (Јанковић, 2020), другарских/матурских вечери и манифестација у школама и ван школских просторија. У таквим ангажовањима у школским и предшколским установама јављају се ризици од неадекватног реаговања јер службеници обезбеђења у току обуке и процеса лиценцирања не пролазе наставну област везану за поступање са малолетницима (Миладиновић, И., 2022). Управо због тога може доћи до ненамерног или несвесног нарушавања права детета приликом поступања, што може имати значајне негативне последице како на компаније за приватно обезбеђење, тако и на саме школске и предшколске установе које их ангажују. Овај проблем је још већи због чињенице да су малолетничка деликвенција, вршњачко насиље и учешће малолетних лица у прекршајним и кривичним делима на територији Србије у порасту. Наиме, у пракси је честа злоупотреба малолетника за учешће у извршењу кривичних дела (пре свега лакших) (Милојевић et al., 2013). Чести су и случајеви у којима се приликом интервенције службе обезбеђења (касније и припадника МУП-а и осталих државних органа) прави извршиоци кривичних дела прикривају подметањем малолетника. И овде се јавља исти проблем као и у школским и предшколским установама, који је везан за недовољно познавање правила поступања са малолетницима, јер наведене теме нису предмет процеса лиценцирања.

Овде се јавља и проблем тумачења одредби члана 40 став 2 ЗПО, који дефинише ко може да врши послове редарске службе на школским манифестацијама и одређеним спортским приредбама (Ђурђевић, 2019: 359–394). Због неадекватне формулације саме одредбе поставља се питање да ли на школским приредбама одржавање реда могу вршити само редари (Јанковић, 2020: 353–365; Никач, Лештанин, 2023: 50–66), али не и компаније за приватно обезбеђење.

Обука службеника обезбеђења обухвата реаговање у ванредним ситуацијама, што је добро решење јер су истраживања у овој области показала да постоји оправдана могућност ангажовања слу-

жбеника обезбеђења као помоћног састава полиције (Лончар *et al.*, 2019: 113–131). Обука не пружа потпуну припремљеност службеника обезбеђења за шире ангажовање, али може бити основа за даље оспособљавање и ангажовање у случају ванредних ситуација, јер су службеници обезбеђења ангажовани у обезбеђењу објеката критичне инфраструктуре (Лазић, Матијашевић, 2020: 235–245). Међутим, и овде се јавља проблем недостатка правне регулативе која би јасно дефинисала сарадњу припадника МУП-а и компанија за приватно обезбеђење.

У програму обуке за вршење послова физичко-техничке заштите предвиђено је укупно деведесет наставних часова. Од тога је 55 предвиђено за теоријску обуку која обухвата десет наставних тема, док је 35 предвиђено за практичну обуку, тј. наставну тему 11 под називом *Обука у њринени средсџава њринуде и џехника самоодбране*. Значај овог дела обуке не треба додатно објашњавати јер су штетне последице незаконите употребе средстава принуде познате (Никач *et al.*, 2018: 203–223). У пракси, скоро сви центри за обуку службеника обезбеђења организују обуку у трајању од 14 до 18 (Станковић, 2019: 176–195) радних дана са по шест наставних часова дневно, и то тако што првих 8–10 дана организују теоријску обуку у учионици, а затим шест дана практичну обуку у сали за борење. То подразумева да се тема 11 организује са по шест наставних часова од по 45 минута дневно, што без одмора подразумева укупно четири и по сата физичке активности у континуитету – то не могу издржати ни професионални спортисти у пуном тренажном процесу, а камоли полазници курса, који су у просеку старијег доба, већином лоше физичке спреме и без изграђене спортске културе (Петровић, 2016: 6). Зато практична обука у центрима често не траје дуже од два наставна часа (90 минута). Како организација обуке кандидата из теме 11 није дефинисана наведеним законским и подзаконским актима, центри имају легитимно право да је сами одреде. Практичније би било да се тај део обуке изводи сваког дана током трајања стручне обуке са по два наставна часа, а да на осталим часовима буде организована теоријска настава. Уколико би се обука кандидата тако организовала,

смањио би се ризик од злоупотребе и уноса фиктивних часова у евиденцију одржане наставе.

Треба узети у обзир и да велики број полазника долази у центре за обуку из различитих крајева Србије, који су од њих удаљени више стотина километра. Та чињеница указује на оправданост сумње да поједини кандидати нису присутни на свим часовима обуке, иако је то законска обавеза, већ да се појављују само на почетку или на крају обуке, а евидентирају се као присутни током целе обуке.

Што се тиче општих услова које кандидати треба да испуне за добијање лиценце, постоји контрадикторност у односу на одредбе других закона и подзаконских аката који се у пракси преплићу. Наиме, проблем се јавља пре свега код процеса лиценцирања за вршење послова процене ризика у заштити лица, имовине и пословања, а делимично и код процеса лиценцирања за вршење послова планирања, пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите. Према општим условима које дефинише ЗПО, процес лиценцирања могу проћи сва физичка лица која имају најмање средњу стручну спрему и испуњавају остале законске услове. То је довело до повећања броја правних и физичких лица која поседују наведене лиценце, а чије стручно знање и вештине нису на задовољавајућем нивоу. Наиме, приликом израде акта о процени ризика, као и плана обезбеђења и плана техничких система заштите, обрађују се теме и дефинишу се мере из области за чије је спровођење неопходно поседовање високе стручне спреме и одређених лиценци. На пример, за дефинисање ризика и мера за њихово отклањање из области безбедности и здравља на раду по одредбама закона из ове области неопходно је ангажовање запослених који поседују високу стручну спрему са положеним стручним испитом. Исто важи и за области заштите од пожара и ванредних ситуација, где је законима дефинисано поседовање одговарајуће лиценце, док је код правних ризика према законским актима из ове области дефинисано поседовање високе школске спреме са положеним правосудним испитом. Такође, контроверзе везане за законско одређење процене ризика наводе нас на помисао да процена ризика представља више

формалну обавезу, што доводи до тога да цела активност обезбеђења може бити заснована на погрешним, недовољним или нестручним проценама (Стајић, Мандић, 2014: 131–150).

Слична ситуација је у случају области планирања, пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите, јер се по другим законима који дефинишу ову област као услов захтева висока стручна спрема и поседовање одређених лиценци које издаје или надлежно министарство за ту област или Инжењерска комора Србије. Што се тиче пројектовања и извођења техничких система заштите од пожара, према важећим законским и подзаконским актима из ове области, те послове може обављати само лице које поседује лиценце за израду главног пројекта заштите од пожара и лиценце за пројектовање и извођење посебних система и мера заштите од пожара, за чије је добијање неопходно поседовати високу школску спрему и радно искуство од минимум 3–5 година у струци. Све то указује да су правни акти из области приватног обезбеђења и осталих наведених области у колизији. Ти правни акти морају бити комплементарни, при чему нижи морају произлазити из виших и не могу им противречити (Лабовић, 2017: 115–136). Та контроверза је разматрана и на 13. седници Стручног савета за унапређење приватног обезбеђења, детективске делатности и јавно-приватног партнерства у сектору безбедности⁴.

За похвалу је рад припадника МУП-а који редовно и професионално воде безбедносну проверу свих кандидата, чиме се умногоме смањује ризик од злоупотребе овлашћења службеника обезбеђења и каснијих тежих последица поштићене вредности. Такође, истраживања су показала да службеници обезбеђења имају поверење и добро мишљење о раду припадника МУП-а (Јанковић, Цветковић, 2022: 5–21).

⁴ Тринаеста седница Стручног савета за унапређење приватног обезбеђења, детективске делатности и јавно приватног партнерства у сектору безбедности одржана је 15. марта 2024, где су преставници Привредне коморе Србије дали предлоге за измену и допуну ЗПО, што је унето у Записник 03.3.6 бр. 219-1426/24-2 од 15. 3. 2024.

Овде морамо напоменути да на територији Србије послују велике компаније које су лидери на светском нивоу и које имају стратешки добро позиционирану логистичку мрежу за пружање доброг сервиса купцима и дистрибуцију производа и услуга високог квалитета. Такође, постоји и одређени број мањих правних лица која пружају услуге из домена рада приватног обезбеђења, неретко без целовитог поштовања законских норми и стандарда пословања. Све се то реализује на уштрб квалитета услуге, са мањим маржама и ценама које су нерентабилне и испод нивоа наплативости пореза тзв. нереално ниска цена (Симовић, Манић, 2018: 145–166), што такође има велики утицај на само тржиште, већ и на урушавање угледа саме струке. То лоше утиче и на мотивацију за рад, а затим и на квалитет рада лиценцираних службеника обезбеђења, јер су по плати и условима рада изједначени са лицима која раде без лиценце (Милошевић, 2020), што доводи до велике флукуације радне снаге.

Све наведено делом повећава и ризик од евентуалне појаве саботаже и диверзије од стране запослених или од њиховог учествовања у организацији криминалних дела у виду логистичке подршке. Ризици који се могу јавити приликом деловања запослених јесу: ситне крађе, проневере, преваре, корупција, подмићивање, злоупотреба службеног положаја, мобинг, одавање службене тајне, крађа или злоупотреба класификоване документације. Елиминисање или смањење наведених ризика на прихватљив ниво постиже се доследном применом нормативних аката која се односе на понашање запослених, а пре свега применом пословног кодекса понашања службеника обезбеђења. Такође, решавање проблема који су везани за усклађивање односа цене и квалитета услуга и потпуна примена законских прописа довели би до смањења флукуације службеника обезбеђења и директно утицали на побољшање њихове спремности (Cvetković et al., 2021: 35–59).

Закључак

У складу са свим што је у овом раду представљено, можемо закључити да је усвајањем и почетком примене ЗПО постављен темељ за развој сектора приватне безбедности у нашој земљи и приближавање и имплементацију стандарда које у овој области примењују развијене земље света.

Лиценцирање службеника обезбеђења представља добро законско решење, које треба да омогући потпуно остваривање зацртаних циљева – јачања и увођења овог сектора у правне оквире. Међутим, да би се то десило и да би се наведени проблеми превазишли, неопходно је укључити стручну и ширу јавност и постићи консензус при избору најбољих решења, а усвојене предлоге предочити државним институцијама са захтевом за измене и допуне закона.

Предлози решења наведених проблема које треба узети у разматрање јесу следећи:

- дефинисати процес реобуке службеника обезбеђења у погледу дефинисања временских интервала у којим би сви службеници обезбеђења имали обавезу похађања обуке с циљем стицања нових знања и реобуке с циљем обнављања стечених знања; наиме, обука и реобука службеника обезбеђења морају се спроводити континуирано, али и ванредно, у зависности од новонасталих ситуација, поготово код измена и допуна законске регулативе и легислативе из ове области;
- појачати контролне надзоре рада центара за обуку службеника обезбеђења од стране овлашћених службеника МУП-а, како би се смањиле могућности злоупотребе у спровођењу процеса обуке, поготово у виду непохађања обуке и вођења фиктивних евиденција о присуству на њој;
- додатно извршити едукацију овлашћених службеника МУП-а и припрему за вршење надзора над радом компанија за приватно обезбеђење у складу са законским одредбама;
- појачати контроле здравствених установа у смислу поштовања здравствених прописа и захтева за вршење претходних

и периодичних лекарских прегледа, посебно за службенике обезбеђења који у раду користе ватрено оружје;

- размотрити могућност измене и допуне програма обуке службеника обезбеђења у смислу увођења тема којима се дефинише поступање службеника обезбеђења у раду са малолетним лицима;
- размотрити усклађивање општих услова за добијање лиценце за вршење послова процене ризика у заштити лица, имовине и пословања и лиценци за вршење послова планирања, пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите, са условима за вршење истих послова који су у другим законским и подзаконским актима ускостручно повезани са одређеним темама, а знатно су строжи и захтевнији;
- радити на стварању услова за праведније тржишно пословање и бољи углед струке; то би омогућило и повећање личних примања и побољшање услова рада за службенике обезбеђења, што би утицало и на квалитет пружене услуге.

Уколико се наведени недостаци не отклоне, постоји опасност од недостатка адекватне радне снаге у овој области, као и од пада квалитета рада службеника обезбеђења.

Литература

1. Благојевић, М., Радовановић, Р. (2022). *Заштитна објекта и простора од неовлашћеног приступа*, Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд.
2. Ђурђевић, Н. (2019). *Вршење послова одржавања реда на јавним скуповима*, Зборник радова „Слобода пружања услуга и правна сигурност”, Крагујевац, 359–394.
3. Јанковић, Б. (2020). The Role of Stewards at Sports Events in the Republic of Serbia, *Зборник радова Правног факултета Нови Сад*, 54(1): 353–365.
4. Јанковић, Б., Цветковић, В. (2022). Ставови припадника приватног обезбеђења о полицији. *Безбедност*, 64(2): 5–21.

5. Лабовић, Д. (2017). Нормативна регулатива приватне безбедности Републике Србије – достигнућа и перспективе. *Безбедност*, 59(1): 115–136.
6. Лабовић, Д., Браковић, Ж. (2020). Капацитети формалних и неформалних средстава контроле приватног обезбеђења у Србији. *Безбедност*, 62(2): 69–81.
7. Лазић, Ж., Матијашевић, М. (2020). Безбедносна заштита Републике Србије у условима природних катастрофа, *Зборник радова научно-стручној друштва за управљање ризицима у ванредним ситуацијама*, 235–245.
8. Лончар, З., Радивојевић, Н., Радошевић, Р., Мирковић, В. (2019). Сарадња полиције и приватног обезбеђења у ванредним ситуацијама у Републици Србији – стање и могућности, *Зборник радова Правној факултету у Новом Саду*, 1/2019: 113–131.
9. Миладиновић, И. (2022). *Место и улога субјеката у безбедносној заштити ученика основних школа са посебним освртом на улогу приватног обезбеђења*, Специјалистички рад, Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд.
10. Миладиновић, Л. (2022). *План обезбеђења са планом техничких система заштите у индустријским објектима и просторима*, Специјалистички рад, Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд.
11. Милојевић, С., Симоновић, Б., Јанковић, Б., Оташевић, Б., Турањанин, В. (2013). *Млади и хулианизам на спортистким приредбама*. ОЕБС, Београд.
12. Милошевић, М. (2020). *Политичка диспозција тржишта приватног обезбеђења*. Београдски центар за безбедносну политику, Београд.
13. Никач, Ж., Лештанин, Б. (2023). *Правни аспекти усвојављања приватне безбедности у Републици Србији*. Зборник радова „Право између стварања и тумачења”, Источно Сарајево 2023, 50–66.
14. Никач, Ж., Радовановић, Р., Зорић, В. (2018). Приватна безбедност у Србији – правни основи и едукација припадника. *Теме*, XLII(1): 203–223.

15. Никач, Ж., Корајлић, Н., Ахић, Ј., Бећировић, М. (2013). Правна регулатива приватне безбедности на просторима некадашње СФРЈ, са освртом на последње промене у Србији. *Криминалистичке теме*, бр. 3–4/2013.
16. Петровић, П. (2016). *Аналогија у вези са лиценцирањем приватног обезбеђења*. Београдски центар за безбедносну политику, Београд.
17. Симовић, С., Манић, М. (2018). Услуге приватног обезбеђења у Србији – економски значај. Зборник радова „Савремени правни промет и услуге”, Крагујевац, 145–166.
18. Стајић, Љ., Мандић, Г. (2014). Неке контроверзе Закона о приватном обезбеђењу. Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, 48(2): 131–150.
19. Станковић, Д. (2019). Процес лиценцирања службеника приватног обезбеђења у Републици Србији. *Безбедност*, 64(2): 176–195.
20. Стојковић, Д., (2021). *Континуирана едукација службеника обезбеђења у функцији побољшања рада службе физичко-техничке заштите*, Специјалистички рад, Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд.
21. Cveticović, V., Pavlović, M., Janković, B. (2021). Private security preparedness for disasters caused by fire, *NBP – Journal of Criminalistics and Law*, 26(1): 35–59.
22. Закон о приватном обезбеђењу, Службени гласник Републике Србије, бр. 104/2013, 42/2015 и 87/2018.
23. Правилник о програмима и начину обављања стручне обуке за вршење послова приватног обезбеђења и редарске службе, Службени гласник Републике Србије, бр. 15/2019.

Dynamics, Results and Challenges in the Process of Licensing Security Officers in Serbia

Abstract: *The modern age brings daily changes in the safe environment and new security risks for protected values, which creates the need for the engagement of all security subjects and resources at their disposal, so as to successfully combat new forms of crime.*

The private security sector has experienced a large-scale expansion with the development of society, and this development is directly related to the security requirements of clients to effectively respond to the increasing challenges in suppressing and controlling crime and threats to the safety of persons, property and business. In order to adequately respond to security risks and to prepare security officers for timely identification of the said risks and proper response to them, the Law on Private Security defined the licensing of both legal and natural persons.

The subject matter and the goal of this research is to indicate the importance of licensing in the field of private security with a critical review thereof given the time lapse since the implementation of the aforementioned legal provisions and experience from practice. The authors also wanted this paper to point out some of the problems and shortcomings related to the licensing process itself, which occur in practice, based on the experiential conclusions.

Keywords: *security, private security, licensing.*